

RAPORT Z WYDARZENIA: wirtualny okrągły stół przedstawicieli ministerstw w ramach projektu LIFE PlanUp: planowanie na rok 2030 – doświadczenia UE i państw członkowskich dotyczące pierwszego cyklu związanego z krajowymi planami na rzecz energii i klimatu (NECP)

Podsumowanie wydarzenia

Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli ministerstw z krajów objętych projektem, tj. Włoch, Węgier, Hiszpanii i Rumunii, przedstawiciela Komisji Europejskiej z jednostki odpowiedzialnej za proces NECP w DG ENER, a także partnerów projektu LIFE PlanUp w celu nieformalnego omówienia doświadczeń UE i państw członkowskich dotyczących pierwszego cyklu NECP. Spotkanie okrągłego stołu, początkowo przewidziane jako bezpośrednie, musiało zostać zorganizowane wirtualnie ze względu na trwającą pandemię COVID-19, która nadal uniemożliwia organizację wydarzeń bezpośrednich.

Po wstępnych uwagach moderatora Leonardo Zannier z Komisji Europejskiej przedstawił ocenę kierownictwa wykonawczego UE dotyczącą ostatecznych planów NECP państw członkowskich. W ramach prezentacji w pierwszej kolejności został omówiony sposób, w jaki plany NECP stanowią podstawę unijnego Zielonego Ładu i jak państwa członkowskie uwzględniły w ostatecznych planach zalecenia Komisji dotyczące projektów planów NECP. Ponadto zostały przedstawione wytyczne Komisji dotyczące wdrażania ostatecznych planów NECP, a także podkreślone powiązania ostatecznych planów NECP z krajowymi planami naprawy i odporności, które państwa członkowskie muszą przygotować do kwietnia 2021 r.

Po ramowej prezentacji Komisji na temat planów NECP odbyły się trzy kolejne panele, w których uczestniczyli najważniejsi przedstawiciele ministerstw z Włoch, Węgier, Hiszpanii i Rumunii, a także przedstawiciel Komisji Europejskiej. Ich celem było omówienie następujących kluczowych tematów dotyczących podsumowania pierwszego cyklu NECP: główne problemy, jakich doświadczyły państwa członkowskie w procesie opracowywania NECP, zorganizowane przez nie procesy wielopoziomowego zarządzania i udziału zainteresowanych stron, a także ich perspektywy we wdrażaniu NECP w kontekście unijnego Zielonego Ładu oraz krajowych polityk w zakresie naprawy i odporności.

Po zakończeniu paneli główne wnioski z dyskusji zostały podsumowane w opisany poniżej sposób. Podsumowanie to powstało na podstawie informacji zawartych w punkcie „Informacje przekazane przez zainteresowane strony”:

- **Proces opracowywania planów NECP**
 - o Podkreślono, że proces ten doprowadził do zacieśnienia współpracy międzyresortowej w poszczególnych krajach i posłużył do wyeliminowania podejścia silosowego - często tworzone międzyresortową grupę roboczą lub podobną strukturę, która kierowała procesem opracowywania planu NECP;
 - o Proces ten został również uznany za wartościowy, interesujący i innowacyjny. Przyczynił się on także do wspólnego przemyślenia kwestii dotyczących różnych działań, sektorów i ściślejszej współpracy. Dla państw członkowskich oznaczało to bardziej ustrukturyzowaną współpracę ministerstw, a dla Komisji stworzenie horyzontalnych struktur współpracy obejmujących inne dyrekcje generalne niż tylko DG ENER;
 - o Proces opracowywania planów przyczynił się również do lepszego zrozumienia, jakie priorytety powinny być realizowane w przyszłości, zwłaszcza poza kwestiami dotyczącymi energii i klimatu;
 - o Ponadto służył on również wsparciu dla państw członkowskich w zakresie identyfikacji luk i poprawy koordynacji. Ministerstwa uczestniczące w procesie dotyczącym planów NECP ustaliły np. brakujące dane i określiły potrzebę budowania potencjału w kluczowych obszarach (takich jak modelowanie energetyczne);

- o Kamieniem milowym był również sposób, w jaki proces dotyczący planu NECP doprowadził do połączenia kompetencji (np. połączenia kwestii dotyczących energii i klimatu w jednym ministerstwie w Hiszpanii), a także zaangażowania ministerstw, które wcześniej nie uczestniczyły w działaniach dotyczących energii i klimatu (jak np. Ministerstwo Dziedzictwa Kulturowego we Włoszech)
- **Zaangażowanie stron zainteresowanych planem NECP i wielopoziomowy dialog:**
 - o Odnotowano, że w niektórych przypadkach w zakresie dokumentów dotyczących planowania strategicznego na poziomie krajowym przeprowadzono więcej konsultacji dotyczących planów NECP w porównaniu do poprzednich procesów, ale w innych przypadkach w odniesieniu do NECP (np. na Węgrzech) zastosowano również krajową specyfikę prowadzenia procesów konsultacji;
 - o Ponadto podkreślono, w jaki sposób proces konsultacji zapewnił państwom członkowskim cenne informacje na temat znaczenia niektórych podmiotów w procesie wdrażania, takich jak np. samorządy lokalne w Rumunii;
 - o Podkreślono również, że ponieważ jest to pierwsze działanie dotyczące NECP, nie jest to łatwy proces i że nadal istnieje możliwość szerszych konsultacji i zaangażowania społeczeństwa oraz zainteresowanych stron w przyszłe działania dotyczące NECP;
 - o Wyniki procesu konsultacji zostały odzwierciedlone w planach NECP, a w szczególności posłużyły do wzmocnienia niektórych aspektów planu w sposób konstruktywny i ukierunkowany;
 - o Podkreślano również znaczenie zaangażowania zainteresowanych stron i społeczeństwa w realizację planów NECP
- **Perspektywy na przyszłość dotyczące planów NECP w świetle unijnego Zielonego Ładu i krajowych polityk naprawy:**
 - o Podkreślono, że jasna koordynacja i podział obowiązków między poszczególnymi ministerstwami jest kluczowym czynnikiem w celu zapewnienia solidnej realizacji krajowych planów NECP (jak np. w Rumunii);
 - o Ponadto wyrażono chęć dalszego zwiększenia ambicji dotyczących NECP (np. przez Węgry), w szczególności w związku z potencjalnym przyjęciem wyższego celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 roku;
 - o Podkreślono również zmianę stosunków terytorialnych, w szczególności w odniesieniu do regionów i samorządów lokalnych, co stanowi kluczowy czynnik realizacji planów NECP i potencjalnie bardziej ambitnych celów (np. jak we Włoszech w przypadku OZE)
 - o Ponadto podkreślono znaczenie funduszy naprawczych jako oczekiwanego ośrodka ułatwiającego przyspieszenie i zwiększenie udziału inwestycji publicznych w NECP (jak np. w Hiszpanii)
 - o Wreszcie wyrażono konieczność korekty w górę planów NECP, ale jednocześnie podkreślono, że nie należy przyspieszać tego procesu i, co ważniejsze, należy uwzględnić zmiany celu na rok 2030 oraz zmiany dyrektyw sektorowych w ramach unijnego Zielonego Ładu. W związku z tym uznano, że ważne jest, aby plany NECP pozostały w obszarze dyskusji dotyczącej Zielonego Ładu UE w celu zapewnienia spójności i konsekwencji w dalszych działaniach (np. działaniach Komisji UE)

Informacje przekazane przez zainteresowane strony

Komisja UE

W sprawie kluczowych wyzwań związanych z realizacją pierwszego cyklu dotyczącego NECP

Jednym z głównych wyzwań dla Komisji w zakresie realizacji rozporządzenia w sprawie zarządzania była współpraca między poszczególnymi ministerstwami w państwach członkowskich, a dla samej Komisji współpraca między różnymi dyrekcjami generalnymi.

Jednym z kluczowych wyzwań i korzyści płynących z rozporządzenia w sprawie zarządzania jest to, że zmusiło ono Komisję i państwa członkowskie do podjęcia próby przemyślenia sposobu funkcjonowania różnych działań i sektorów, a także usunęło silosowy sposób funkcjonowania ministerstw. W Komisji zmusiło ono DG ENER i DG CLIMA do ściślejszej współpracy oraz stworzenia struktur horyzontalnych obejmujących również inne DG (takie jak ENVI, EMPL, MOVE itp.).

Pierwszy proces dotyczący planów NECP pomógł również Komisji znacznie lepiej zrozumieć priorytety na przyszłość, co jest także zgodne z celami Zielonego Ładu, które wykraczają poza kwestie dotyczące energii i klimatu. Jest to aspekt, nad którym Komisja i państwa członkowskie powinny dalej pracować, aby wyjść poza kwestie dotyczące

energii i klimatu. Na przykład w NECP można jeszcze bardziej rozwinąć element dotyczący transportu, podobnie jak i inne elementy.

W sprawie stosunków z państwami członkowskimi i między państwami członkowskimi w zakresie współpracy regionalnej

Proces dotyczący NECP stworzył większą synergię między państwami członkowskimi, a także pomógł w wykorzystaniu istniejących synergi między ekspertami z państw członkowskich (np. w zakresie działań skoordynowanych). Zacieśniono również stosunki między ekspertami a krajami. Na poziomie technicznym doszło do wielu dobrych wymian, które znajdują odzwierciedlenie na poziomie politycznym. Dotyczy to na przykład dobrych praktyk współpracy regionalnej w basenie Morza Bałtyckiego, Morza Północnego itp. Dlatego też współpraca regionalna nie powinna być działaniem jednorazowym przy okazji opracowywania planów NECP i należy ją również utrzymać oraz zintensyfikować w ramach ich wdrażania.

Komisja nadal stara się zacieśniać stosunki z państwami członkowskimi. Przykładowo w ramach ostatniej rewizji tego celu Komisja ustanowiła w ramach DG ENER specjalną jednostkę ds. stosunków z państwami członkowskimi w celu lepszego wdrażania polityki i środków, w tym planów NSCP.

W sprawie zaangażowania zainteresowanych stron i wielopoziomowego dialogu w ramach planów NECP

Wielopoziomowy dialog jest jednym z elementów najszerzej omówionych w rozporządzeniu w sprawie zarządzania, ponieważ ma on wpływ na sposób, w jaki państwa członkowskie organizują swoje procesy konsultacji z zainteresowanymi stronami, a tym samym wpływa na ich różne tradycje.

Podczas przeprowadzonej przez Komisję oceny stwierdzano czasami, że czas przeznaczony na konsultacje społeczne dotyczące planu NECP był zbyt krótki lub został wyznaczony w okresie letnim, ale należy również zauważyć, że wynika to z faktu, iż rozporządzenie w sprawie zarządzania przewiduje rygorystyczne terminy pierwszego cyklu NECP. Ogólnie rzecz biorąc, zaobserwowano pewne dobre praktyki w zakresie zaangażowania zainteresowanych stron w kwestie dotyczące NECP, ale nadal istnieje pole do poprawy, dlatego też jedno z usprawnień w wytycznych Komisji dotyczących planów NECP państw członkowskich odnosi się do wzmocnienia udziału społeczeństwa i dialogu wielopoziomowego. W związku z tym Komisja chciałaby, aby państwa członkowskie w dalszym ciągu angażowały zainteresowane strony i obywateli również w proces wdrażania planów NECP.

W sprawie możliwości wcześniejszego przeglądu planów NECP w związku z wyższym celem redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r.

Rozporządzenie w sprawie zarządzania przewiduje już możliwość dokonania przez państwa członkowskie przeglądu planów NECP w latach 2023/24, ale obecnie może zaistnieć potrzeba przyspieszenia tego procesu. Komisja nie chce jednak przyspieszyć go zbyt zdecydowanie, ponieważ chce również zobaczyć, co stanie się z przeglądami dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii, dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej i innych przygotowywanych aktów prawnych, które mogą mieć wpływ na proces przeglądu NECP.

Państwa członkowskie wyraziły już chęć dokonania przeglądu planów NECP, a Komisja poinformowała je, że przegląd NECP ma na celu zwiększenie ambicji i dostosowanie się do przepisów rozporządzenia. Oznacza to np. korzystanie z solidnej bazy analitycznej, przestrzeganie wymogów konsultacji społecznych oraz dostosowanie polityki i środków do zwiększonych ambicji.

W związku z tym Komisja chce, aby plany NECP pozostały wiarygodnymi instrumentami, a nie tylko narzędziem służącym do weryfikacji ambicji, bez wspierania istotnych polityk i środków. Ostatecznie przegląd planów NECP wcześniej niż przewidywano musi zostać przeprowadzony w odpowiedni sposób i należy go zakomunikować szerszej opinii publicznej, a także musi się on odbyć w porozumieniu ze społeczeństwem i zainteresowanymi stronami. Plany NECP są użytecznym instrumentem mobilizacji i łączenia działań państw członkowskich w zakresie transformacji energetycznej, podejmowania zobowiązań publicznych, a także podejmowania przez różne ministerstwa działań zmierzających w tym samym kierunku. W nadchodzących miesiącach Komisja będzie dążyć do utrzymania spójności działań dotyczących NECP i dalszego uwzględniania planów NECP w kontekście Zielonego Ładu. Jest to również dla niej wyzwaniem na przyszłość, ponieważ w związku z tym, że przedmiotem dyskusji jest wiele różnych kwestii, konieczne jest zachowanie spójności, a zagadnienia te muszą być realizowane w tym samym czasie i w skuteczny sposób.

Wtorek

W sprawie współpracy międzyresortowej przy opracowywaniu planu NECP

W procesie opracowywania włoskiego planu NECP uczestniczyło wiele organów instytucjonalnych, takich jak ministerstwa, władze publiczne różnych szczebli, jednostki badawcze, przedsiębiorstwa wspierane przez władze

publiczne itp. Proces opracowywania przyniósł wiele korzyści nie tylko dlatego, że udało się przekształcić 5 wymiarów Unii Energetycznej UE w jeden kompleksowy plan, ale także pod względem zarządzania. Przed przyjęciem rozporządzenia w sprawie zarządzania we Włoszech istniały różne organy odpowiedzialne za różne plany, np. dotyczące jakości powietrza, emisji gazów cieplarnianych, efektywności energetycznej itp. Obecnie, wraz z opracowaniem planu NECP, Włochy stworzyły zintegrowany plan, który stanowi kamień milowy w kierunku większej współpracy i jedności różnych organów instytucjonalnych.

Kluczowym wyzwaniem w procesie opracowywania planu była integracja różnych poglądów uczestniczących w nim organów instytucjonalnych. W tym celu Włochy utworzyły również dużą międzyresortową grupę roboczą, która nadal pracuje nad wdrożeniem środków i dyrektyw niezbędnych do osiągnięcia celów włoskiego NECP. Ta współpraca była bardzo wartościowa. Dyskusja pomiędzy różnymi organami instytucjonalnymi obejmowała również debaty na temat skutecznego podziału obciążeń i zakresu obowiązków, określenia obszarów działania i zapewnienia skutecznego wdrożenia.

Obecnie NECP został podpisany wspólnie przez Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Środowiska i Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego. Ale Włochy pracują również w większej grupie z udziałem np. Ministerstwa Rolnictwa, Ministerstwa Dziedzictwa Kulturowego i innych jednostek. Szczególnie istotne z punktu widzenia osiągnięcia wyższych celów w zakresie OZE jest zaangażowanie Ministerstwa Dziedzictwa Kulturowego, ponieważ we Włoszech wraz ze skuteczną instalacją rozwiązań opartych na takich źródłach konieczne jest odpowiednie gospodarowanie krajobrazem. Zaangażowanie tego ministerstwa sprawia, że we Włoszech wszystkie podmioty instytucjonalne mają taką samą wizję sposobu wdrażania wyższych celów w zakresie OZE.

Państwo to będzie teraz dysponować szeregiem ministerialnych rozporządzeń mających na celu praktyczne wdrożenie NECP. Taka współpraca miała także miejsce w przeszłości, ale proces dotyczący NECP umożliwił w szczególności wzmocnienie współdziałania i koordynację różnych planów krajowych.

Kolejna innowacja dotyczy również procesu monitorowania NECP, ponieważ Włochy budują obecnie platformę monitorowania w celu analizowania różnych aspektów planu, takich jak np. tworzenie miejsc pracy, inwestycje, sprawiedliwa transformacja czy wymiana danych na różnych szczeblach władzy. W najbliższych miesiącach Włochy będą miały okazję przedstawić Komisji Europejskiej tę platformę monitorowania, a także podkreślić swoje podejście do monitorowania procesu wdrażania NECP.

W sprawie procesu konsultacji i zaangażowania zainteresowanych stron w kwestie dotyczące NECP

Włochy przeprowadziły stosunkowo pełny proces konsultacji, w ramach którego odbyły się intensywne dyskusje z Parlamentem, władzami publicznymi różnych szczebli, wszystkimi ministerstwami, a także z zainteresowanymi stronami. Biorąc pod uwagę liczbę zgłoszonych uwag, odnotowano również dość duże zainteresowanie konsultacjami społecznymi w sprawie planu. Były one we Włoszech bardzo ustrukturyzowane i klarownie podzielone z uwzględnieniem wszystkich różnorodnych aspektów planu.

Niektóre odpowiedzi uzyskane w ramach konsultacji zostały uwzględnione w planie NECP, w szczególności w celu modyfikacji niektórych aspektów i podkreślenia niektórych kwestii, jednak nie w celu całkowitej ich zmiany. Dotyczyło to głównie tej części planu, która odnosi się do energii, np. w sprawie stopniowego wycofywania elektrowni węglowych czy sposobu zarządzania nim w konkretnych obszarach, w których realizacja tego procesu jest trudniejsza. W tym przypadku, aby możliwe było znalezienie potencjalnych rozwiązań, konieczne było pozyskanie informacji od operatorów, samorządów lokalnych i innych zainteresowanych stron.

Proces konsultacji dotyczących planu NECP we Włoszech był bardzo długi, ponieważ pozyskiwanie informacji i uwzględnianie ich w ostatecznej wersji planu trwało przez cały rok 2019. Miało ono duże znaczenie i przyczyniło się do zwiększenia wartości planu, ale także sposobu opracowywania przez Włochy dokumentów o strategicznym znaczeniu w ogóle. Prawdopodobnie można nawet powiedzieć, że proces ten w całej swojej rozciągłości był nowym doświadczeniem dla Włoch.

W sprawie ewentualnego przeglądu planu NECP w związku z wyższymi celami na rok 2030 i polityką naprawy

Już teraz włoski plan NECP jest dość ambitny. Jeśli Włochy chcą osiągnąć wyższe cele na rok 2030, będą musiały dość znacznie przyspieszyć proces wielopoziomowego zarządzania. Konieczna jest też zmiana stosunków z samorządami lokalnymi i regionalnymi, tzn. zmiana stosunków terytorialnych. Dotyczy ona również prywatnych zainteresowanych stron, aby możliwe było osiągnięcie przyspieszenia i realizacja przez Włochy ustalonych oraz potencjalnie wyższych celów. Poprawa zarządzania wielopoziomowego do 2030 r. jest głównym wyzwaniem dla Włoch.

Na przykład do 2030 r. państwo to musi niemal podwoić liczbę instalacji fotowoltaicznych, lądowych instalacji wiatrowych oraz rozwinąć morskie instalacje wiatrowe. W tym celu zmieni ono swój paradygmat dotyczący energetyki i relacji terytorialnych. Aby osiągnąć te ambitne cele w zakresie energii odnawialnej, konieczne będzie dokonanie

zmiany systemowej. We współpracy z samorządami lokalnymi i w oparciu o wspólne kryteria i zasady należy ustalić lokalizacje i dokonać wyboru obszarów, na których znajdują się elektrownie wykorzystujące odnawialne źródła energii. Obecnie Włochy utworzyły zespół techniczny, w pracach którego uczestniczą agencje energetyczne, samorządy lokalne i regionalne, Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego, Ministerstwo Dziedzictwa Kulturowego i inne podmioty, a jego celem jest realizacja ustalonych założeń dotyczących OZE. Bardzo ważne jest zaangażowanie regionów i samorządów lokalnych, ponieważ mogą one wspólnie realizować proces wytwarzania energii. Jest to być może nawet najważniejsze zadanie mające na celu osiągnięcie celu w zakresie OZE. W ramach prac grupy technicznej Włochy zastanawiają się, gdzie umieścić instalacje OZE: w pierwszej kolejności na poziomie dachu, następnie na otwartej przestrzeni oraz na innych obszarach, w tym na morzu. Jest to bardzo ważny proces służący realizacji celów w tej dziedzinie.

Aby osiągnąć cel w zakresie efektywności energetycznej, Włochy muszą również przeprowadzić modernizację ogromnej liczby budynków. Także w tym przypadku konieczna jest ścisła współpraca z samorządami lokalnymi oraz z zainteresowanymi stronami, aby dotrzeć do podmiotów publicznych i prywatnych. Zatwierdzono już superpremię ekologiczną (ulgę podatkową) w celu przyspieszenia modernizacji, ale potrzebne są również bardziej efektywne relacje z bankami, aby możliwe było zdyskontowanie tej ulgi podatkowej.

Wreszcie, jeśli chodzi o plan naprawy, proces ten ciągle trwa. W tej chwili można tylko powiedzieć, że z tej perspektywy plan NECP ma duże znaczenie i Włochy w pełni uwzględnią go w krajowym planie naprawy.

Rumunia

W sprawie współpracy międzyresortowej w procesie opracowywania planu NECP

Opracowywanie planu NECP zostało zainicjowane przez Ministerstwo Energetyki w 2018 r., a następnie było realizowane przez Ministerstwo Energetyki, Gospodarki i Otoczenia Biznesu, jak również Ministerstwo Środowiska. W ramach procesu opracowywania planu NECP w Rumunii powołano również międzyresortową grupę roboczą, w pracach której uczestniczyły wszystkie właściwe ministerstwa. Po raz pierwszy wszystkie ministerstwa zasiadły przy tym samym stole na poziomie technicznym. Próba wspólnego tworzenia rumuńskiego planu była bardzo interesująca. Było to również trudne zadanie, ponieważ w tym czasie okazało się, że brakuje wielu danych sektorowych. Przystępując do tego procesu, ministerstwa zdały sobie sprawę z konieczności opracowania większej liczby badań we własnych obszarach, aby uzyskać dokładniejsze dane, przynajmniej na potrzeby przeglądu planu NECP. Rumunia podjęła starania, aby opracowany przez nią plan był ambitny, ale i ostrożny, ponieważ rozporządzenie w sprawie zarządzania pozwala jedynie zwiększać ambicje, a nie je zmniejszyć.

Ogólnie rzecz biorąc, opracowywanie planu NECP polegające na wzajemnej współpracy i dostosowaniu wszystkich strategii sektorowych, inwestycyjnych itp. do celów NECP stanowiło w Rumunii nową koncepcję. Do chwili przystąpienia do tworzenia planu NECP każde ministerstwo wykonywało swoje zadania bez współpracy z innymi podmiotami. Proces związany z planem NECP w Rumunii zdecydowanie umożliwił lepsze współdziałanie poszczególnych zainteresowanych stron.

Ponieważ był on realizowany po raz pierwszy, nie przebiegał łatwo, a współpraca ze wszystkimi ministerstwami była skomplikowana. Potrzeba było trochę czasu, aby wszyscy zrozumieli znaczenie tego programowego działania.

W sprawie monitorowania i wdrażania planu NECP

Warto byłoby również dowiedzieć się od innych obecnych państw, w jaki sposób można zapewnić najbardziej skuteczne monitorowanie wdrażania planu NECP. Jak można ustalić zakres obowiązków innych ministerstw w taki sposób, aby skutecznie wdrażały swoją część planu? Czasami pojawia się także kwestia mentalności polegająca na przyjęciu założenia, że jeśli jakiś sektor został wskazany w planie, to realizacja zadań z nim związanych leży wyłączenie w gestii właściwego ministerstwa. W takim myśleniu brak jednak miejsca na polityki i środki o charakterze przekrojowym. Jak można to zmienić? Istnieje pewna trudność związana przekonaniem pozostałych ministerstw do przejścia odpowiedzialności wynikającej z planu NECP w celu zapewnienia jak najskuteczniejszej realizacji przewidzianych w nim polityk i środków. W nadchodzących latach kluczowe znaczenie będzie miało zapewnienie wdrożenia planu NECP oraz skutecznego i innowacyjnego monitorowania tego procesu. W kolejnych latach, gdy państwa członkowskie wejdą w fazę realizacji planów NECP, istotna będzie również dalsza wymiana informacji między nimi na ten temat.

W sprawie procesu konsultacji i zaangażowania zainteresowanych stron w kwestie dotyczące NECP

Konsultacje przeprowadzone przez Rumunię w odniesieniu do planu NECP były obszerniejsze niż w przypadku innych dokumentów, które także były przedmiotem konsultacji. Rumunia przeprowadziła co najmniej trzy konsultacje społeczne, podczas których szczegółowo wyjaśniono podejmowane działania i proces. Ponadto przedstawiciele ministerstwa uczestniczyli we wszystkich debatach, które były organizowane w tych latach. Rumunia uwzględniła w

procesie konsultacji informacje przekazane przez zainteresowane strony takie jak samorządy lokalne. Niestety, nie było więcej czasu na lokalne debaty na temat planu NECP. Ważne jest rozpoczęcie prac od poziomu lokalnego, aby zrozumieć wyzwania, jakie przed nimi stoją. Ogólnie rzecz biorąc, realizacja procesów związanych z planem NECP przyniosła nową świadomość roli samorządów lokalnych w tym obszarze. Dzięki temu możliwe też było osiągnięcie wartości dodanej w pracach nad polityką energetyczną i klimatyczną. Współpraca z samorządami lokalnymi pokazała, że istnieje potrzeba wspierania ich i że muszą one pracować na swoim poziomie, wspierając realizację krajowych celów NECP.

Dzięki NECP Rumunia starała się utrzymać równowagę i jednocześnie stworzyć realistyczny plan. Oczywiście nie jest łatwo zadowolić wszystkich i wiele zainteresowanych stron go krytykowało. Niemniej jednak w ramach pierwszego projektu opracowano ambitny i ostrożny plan NECP dla Rumunii.

Węgry

W sprawie opracowania planu NECP

Opracowywanie węgierskiego planu NECP było bardziej scentralizowanym procesem, którym kierowało Ministerstwo Innowacji i Technologii. Do pewnego stopnia istniała współpraca międzyresortowa, ponieważ utworzono międzyresortową grupę ds. zmian klimatu, w pracach której uczestniczyli ministerialni urzędnicy średniego szczebla. Jednak w trakcie realizacji tego procesu dość trudno było nawiązać współpracę z innymi częściami rządu (np. z Ministerstwem Rolnictwa), głównie ze względu na to, że sprawy dotyczące klimatu nie stanowiły priorytetu. Plan NECP został przyjęty przez rząd, a nie przez Parlament, ale był on przedmiotem debaty w komisji parlamentarnej. Kluczowym wnioskiem wynikającym z procesu opracowywania planu NECP jest konieczność poprawy zrozumienia i lepszego poznania możliwości poszczególnych ministerstw. Stwierdzono na przykład, że potrzebne są solidniejsze ramy modelowania oraz że należy zwiększyć możliwości modelowania i analizy w ramach ministerstwa. Realizacja tego przedsięwzięcia rozpoczęła się już w trakcie procesu dotyczącego planu NECP, ale nie została jeszcze zakończona. Ponadto Węgry rozpoczęły również prace nad kompleksowymi ramami monitorowania polityki oraz nad wzmocnieniem współpracy między Ministerstwem Innowacji i Technologii a innymi ministerstwami.

W sprawie procesu konsultacji i zaangażowania zainteresowanych stron w kwestie dotyczące NECP

Ogólnie rzecz biorąc, przeprowadzono wybiórczy proces konsultacji związanych z planem NECP, który umożliwił nakreślenie ogólnego obrazu przedstawiającego sposób prowadzenia konsultacji na Węgrzech. Konsultacje odbywały się głównie w formie warsztatów i spotkań poświęconych różnym tematom, które często koncentrowały się na takich obszarach jak transport czy energia elektryczna. Przyczyniły się one w większym stopniu do opracowania węgierskiej długoterminowej strategii, ale ich wynik stanowił również wkład do prac nad planem NECP. Zainteresowanym stronom wysłano również kwestionariusze dotyczące NECP i strategii długoterminowej. Kwestionariusze internetowe dotyczyły w większym stopniu ogólnej strategii długoterminowej, ale zawierały również pytania kluczowe z punktu widzenia planu NECP. Ogólnie rzecz biorąc, zaangażowanie samorządów lokalnych w proces konsultacji było większe niż zaangażowanie innych zainteresowanych stron.

W sprawie przeglądu planu NECP w świetle zwiększenia celu dotyczącego redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. oraz polityki w zakresie naprawy

Węgry pracują nad 5 szandarowymi projektami, za pomocą których chciałyby wdrożyć plan NECP: przyjazne dla środowiska i elastyczne wytwarzanie energii, zwiększenie efektywności energetycznej, bardziej ekologiczny transport, wspieranie innowacji energetycznych, a także bardziej ekologiczne rozwiązania ciepła systemowego, co jest szczególnie ważne dla krajów bloku wschodniego. Zakończono już kilka działań związanych z modelowaniem planu NECP i strategii długoterminowej, z których jasno wynika, że 5 szandarowych projektów będzie miało kluczowe znaczenie dla realizacji przez Węgry ambicji, a nawet ich zwiększenia. Dla Węgier nie jest problemem zwiększenie celu w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych z 40 do 50 czy 55%, ponieważ są one już na dobrej drodze do ograniczenia emisji tych gazów o 42-44%. Węgry są gotowe na zwiększenie zarówno własnych ambicji w tym obszarze, jak i ambicji dla całej UE.

Obecnie opracowywany jest węgierski plan naprawy, a jedna z jego części będzie poświęcona inwestycjom w zakresie polityki energetycznej, które będą opierać się na trzech filarach: pierwszy z nich dotyczy efektywności energetycznej głównie budynków prywatnych, drugi skupia się na sposobach wspierania na Węgrzech wykorzystania odnawialnych źródeł energii, koncentrując się głównie na ogniwach fotowoltaicznych, a trzeci dotyczy inteligentnych systemów energetycznych i sposobów możliwie najbardziej efektywnego magazynowania energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Wszystkie trzy filary koncentrują się na ambicjach obecnego planu NECP, ale mają też kluczowe znaczenie dla wspierania wyższych ambicji Węgier w zakresie obniżenia emisji gazów cieplarnianych o 55%, kiedy zostanie przyjęty wyższy cel UE do 2030 r. w tym zakresie. Węgry postrzegają zwłaszcza magazynowanie jako klucz do

zwiększenia potencjału OZE. Bez inwestycji w magazynowanie nie jest możliwe włączenie większej ilości odnawialnych źródeł energii do węgierskiego systemu energetycznego.

Podczas gdy Węgry koncentrują swoje wysiłki na celach obecnego planu NECP, podstawę dla wyższych celów zapewnia również plan naprawy. Kluczowe znaczenie będą miały także inne środki finansowania, np. w ramach polityki spójności, ponieważ na Węgrzech 50% programów operacyjnych będzie koncentrować się na środkach polityki energetycznej i klimatycznej. W ten sposób w tym państwie tworzone są podstawy finansowe osiągnięcia wyższych ambicji.

Wreszcie jeśli chodzi o węgierski plan naprawy, wkrótce odbędzie się duże spotkanie zainteresowanych stron oraz zostanie zapewniona możliwość udziału w konsultacjach internetowych, dzięki którym zainteresowane strony w ramach szerszego partnerstwa dotyczącego planu odbudowy będą mogły przesyłać dotyczące go komentarze.

Hiszpania

W sprawie współpracy międzyresortowej dotyczącej procesu opracowywania planu NECP

Plan NECP stanowi dla Hiszpanii kamień milowy w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej do roku 2050. Został on opracowany przez MITECO, które do 2018 roku było dwoma odrębnymi ministerstwami ds. energii i zmian klimatu. Połączenie tych dwóch zakresów kompetencji w jednym ministerstwie miało duży wpływ na strukturę i pracę nad instrumentami planowania strategicznego, takimi jak NECP.

W procesie opracowywania NECP utrzymywano stałą współpracę z różnymi krajowymi organami takimi jak hiszpański Urząd ds. Zmian Klimatu czy Krajowy Instytut Statystyczny (tj. kluczowymi podmiotami z punktu widzenia zgromadzenia wszystkich danych niezbędnych do opracowania modelu energetycznego), a także z kilkoma ministerstwami, takimi jak Ministerstwo Transportu, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Gospodarki itd. Wszystkie te podmioty wzięły udział w przygotowaniu projektu NECP i zadbały, aby zawierał on również środki przekrojowe o kluczowym znaczeniu dla różnych ministerstw. Ponadto zorganizowano grupę roboczą wysokiego szczebla ds. opracowania planu NECP, która działała w ramach MITECO, a także innych ważnych podmiotów takich jak Hiszpańska Agencja Energii. Ogólnie rzecz biorąc, współpraca z ministerstwami i wszystkimi podmiotami krajowymi była bardzo owocna i umożliwiła określenie jasnych i spójnych celów dotyczących hiszpańskiego planu NECP. Inną ważną innowacją wynikającą z procesu opracowywania NECP było zdefiniowanie średnio-, dłużej- i bardzo długoterminowych zintegrowanych celów. Oczekuje się również, że proces monitorowania realizacji planu NECP, któremu towarzyszyć będą dogłębne oceny polityki, będzie innowacyjny i umożliwi skuteczną realizację planu.

W sprawie współpracy regionalnej i zaangażowania społecznego na rzecz procesu dotyczącego NECP

Bardzo satysfakcjonująca była współpraca regionalna w ramach procesu NECP z krajami sąsiadującymi z Hiszpanią. Na przykład w lipcu zeszłego roku zorganizowano sesję roboczą z udziałem przedstawicieli Portugalii, Francji i Komisji Europejskiej, podczas której przedstawiono wyniki dotyczące planów NECP i omówiono kluczowe aspekty wewnętrznego rynku energii oraz perspektywy współpracy w przyszłości. Sesja ta stanowiła ważny punkt wyjścia do dalszej współpracy i była bardzo pomocna w lepszej koordynacji polityki energetycznej i klimatycznej w regionie. Jeśli chodzi o zaangażowanie społeczne, plan NECP jest wynikiem dogłębnego i kompleksowego procesu konsultacji społecznych w Hiszpanii, w którym uczestniczyły różne zainteresowane strony i obywatele. Ponadto zorganizowano szeroko zakrojone konsultacje społeczne dotyczące procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do NECP, w ramach których mimo pandemii COVID-19 zapewniono społeczeństwu i zainteresowanym stronom wystarczająco dużo czasu na przedstawienie uwag. Jeżeli chodzi o realizację planu NECP, celem jest dalsze zaangażowanie i włączenie całego społeczeństwa oraz wszystkich zainteresowanych grup. MITECO prowadzi stały i otwarty dialog z zainteresowanymi stronami oraz nieprzerwanie odpowiada na wszelkie pochodzące od nich prośby o spotkanie.

W sprawie powiązań między planem NECP a krajowym planem naprawy

Plan NECP jest głównym kanałem, za pośrednictwem którego prowadzone będą inwestycje ze środków dostępnych dla Hiszpanii w ramach instrumentu na rzecz naprawy i odporności. Pandemia COVID-19 spowodowała przyspieszenie inwestycji rozważanych w ramach planu NECP. Obecnie przewiduje się, że udział inwestycji publicznych zostanie zwiększony w porównaniu z wcześniejszymi danymi, a także, że inwestycje publiczne mogą być realizowane szybciej dzięki instrumentowi naprawy i odporności. Oczekuje się, że dzięki planowi NECP możliwa będzie realizacja inwestycji o szacunkowej łącznej wartości 241 mld EUR, a cele Hiszpanii w zakresie energii i klimatu mogą zostać osiągnięte szybciej niż pierwotnie przewidywano.